

МОТИВИ

към проекта на Наредба за изискванията за дейността на здравните медиатори

Проектът на наредба е изготвен на основание чл. 29, ал. 3 от Закона за здравето. Съгласно цитираната разпоредба министърът на здравеопазването определя с наредба условията, реда и критериите, при които дейността на общините по провеждане на политики в областта на здравната профилактика сред населението и на лекарите при и по повод на предоставяната медицинска помощ може да се подпомага от здравни медиатори. С тази наредба се определят и редът и критериите за подпомагане дейността на общините в областта на здравната профилактика от юридически лица с нестопанска цел съгласно чл. 29, ал. 4 от Закона за здравето.

Причините за разработване на наредбата са свързани с необходимостта от нормативно регламентиране дейността на здравния медиатор, като по този начин ще бъдат създадени нормативни възможности за осъществяване на ефективна здравна профилактика и повишаване на достъпа до здравната система на лица с най-висока степен на здравна уязвимост.

Облекчаването на достъпа до медицински услуги за уязвими групи от населението с религиозни и културни различия, повишаването на здравната култура и информираност и подобряването на здравето им е важен индикатор за способността на компетентните институции да търсят решение и да постигнат промяна на национален проблем, който може да е предизвикателство пред способността на обществото като цяло да се справи с трудно преодолими здравни щети. Всичко това изправя не само уязвимата общност, а цялото общество пред здравни предизвикателства от социално-значими заболявания и епидемии от заразни болести.

Достъпът до здравни услуги се гарантира чрез посредничеството на здравни медиатори, които са свързващо звено между уязвимите групи от населението и системата на здравеопазване.

Юридическите лица с нестопанска цел са важно звено за подпомагане дейността на общините в областта на здравната профилактика. Въведените ред и критерии за подбор на

юридическите лица с нестопанска цел за прилагането на адекватни политики в областта на здравната профилактика, изискващи специфични компетентности, е гаранция за прозрачен механизъм за подбор. Взаимодействието между юридическите лица с нестопанска цел и публичната администрация в областта на здравната профилактика може да подпомогне решаване на важни здравни проблеми сред обществото.

Основната цел, която ще се постигне при въвеждането на наредбата е устойчиво развитие на професията на здравния медиатор и повишаване на достъпа до системата на здравеопазване на лица с най-висока степен на здравна уязвимост.

С приемането на наредбата ще се структурира и стандартизира дейността на здравните медиатори, за да се гарантира по-високо качество и ефективност при работата им на терен с потребителите и с институциите.

Регламентирани са изискванията към кандидатите за здравни медиатори, за да могат да изпълняват дейностите по съдействие на хора от различни уязвими групи – да имат завършено средно образование, да не са осъждани, да познават нормативните актове в системата на здравеопазването и закрилата на детето, да имат умения за работа с компютър, да владеят майчиния език на лицата от уязвимата група и да познават културата и проблемите на групата. Задължително изискване преди започване на работа на здравния медиатор е той да е преминал успешно обучение във висше училище или Националния център по обществено здраве и анализи по програма, утвърдена от министъра на здравеопазването. Изпълнението на това изискване гарантира в голяма степен качествено изпълнение на служебните задължения на здравния медиатор.

Постигането на прозрачност и публичност в процеса на подбор на кандидати за здравен медиатор се гарантира чрез предвиденото участие в комисията за подбор на представители: на общината; на регионалната здравна инспекция; на съвета за сътрудничество по етническите и интеграционни въпроси към съответната областна администрация; на местната уязвима общност; на юридическо лице с нестопанска цел, имащо отношение към дейността на здравните медиатори на национално ниво; на дирекция „Социално подпомагане“ или на лечебно заведение, което работи на територията на съответната община. Тази широка представителност в комисията за подбор се налага още поради необходимостта здравният медиатор да бъде позната фигура в общността с цел

създаване на устойчиви партньорства между уязвимите групи и местни и национални институции. От друга страна, включването на по-широк кръг от представители в изборната комисия възпрепятства избора на неподходящи кандидати, които не разполагат с необходимите знания и умения за изпълнение на дейността. Като изключително важно е оценено участието в състава на комисията на представители на неправителствени организации, които имат изграден опит и утвърдени практики в областта на медиаторството, познават добре спецификите на професията, както и практиката на местно ниво – в голяма част от общините. Това налага в допълнителната разпоредба на наредбата да бъде разписано определение за неправителствените организации, които имат отношение към дейността на здравните медиатори, а именно да имат не по-малко от 10 години опит в работата със здравни медиатори и да имат членове – здравни медиатори в не по-малко от 50% от общините в Република България. Изискването за 50% покритие от общините в страната е предпоставка за мултиплициране на опита на организациите, показател за потенциал от добри практики за решаване на трудности сред уязвими групи на национално и местно ниво. Това изискване гарантира, че организациите имат ресурс да правят оценка, мониторинг, сравнителен анализ, проверки за установяване на нарушения, касаещи процеса на работа.

Гаранция за общественото приемане и утвърждаване на длъжността здравен медиатор са описаните в наредбата принципи, които медиаторите трябва да спазват – отговорност, спазване и зачитане на човешките права и правата на хората с увреждания, зачитане достойнството на личността, зачитане правото на изразяване на мнение и изслушване, конфиденциалност, индивидуален подход, приемственост, своевременност и междуинституционално сътрудничество.

Сериозен тест за здравната система представляват инфекциозните заболявания, които се разпространяват лесно особено в отдалечени от лечебни заведения места, в райони с компактно население и пренаселеност на кварталите и жилищата, което силно затруднява изолацията на вирусоносителите. Информираността за заболяванията, улесняването на достъпа до медицински услуги и имунизации, съдействието на служителите от РЗИ за достигане до лица, без избран общопрактикуващ лекар, са дейности, изпълнявани от здравните медиатори, които допринасят за овладяване на различни социално-значими заразни и незаразни заболявания.

Спецификата на дейността на здравния медиатор изисква част от работното време да е на терен – за посещения по домове на семейства, които не посещават лечебни заведения за редовни прегледи, за съдействие на общопрактикуващия лекар за повишаване на имунизационния обхват, за участие в различни инициативи и кампании и др. В наредбата е предвидено изготвянето на работен график, който конкретизира часовете за дейности на терен и часове за административна работа.

Здравният медиатор е част от общинската администрация, откъдето произтичат неговите административни права и задължения, необходимостта от планиране на дейността му, изготвяне на отчети и координация с общинската администрация. Отчетната форма за дейностите, извършвани от здравните медиатори, както и указания за попълването ѝ, са оформени като приложение към наредбата.

Дейността на общините по провеждане на политики в областта на здравната профилактика сред населението може да се подпомага от юридически лица с нестопанска цел с доказан опит и утвърдени практики в съответната област. За ограничаване на разпространението на заразни и социалнозначими заболявания сред населението, както и за подпомагане осъществяването на други дейности в областта на здравната профилактика, е възможно общинските администрации да бъдат подпомагани от гражданските организации, които могат да бъдат избирани по условията, реда и критерии, посочени в наредбата. Важно условие за провеждането на тази дейност е неправителствените организации да имат специфична компетентност, опит и партньорство с други организации в областта на здравната профилактика.

Финансови средства, необходими за прилагането на новата уредба – всяка година броят на здравните медиатори се увеличава със средно около 15 нови медиатори. За тяхното обучение и осигуряване на работно място са необходими финансови средства. Необходимостта от назначаване на здравен медиатор се заявява от кмета на общината, а възнаграждението на здравния медиатор се осигурява чрез финансиране като делегирана от държавата дейност, функция „Здравеопазване“. Опитът от изминалите години показва, че финансовите средства, необходими за обучението на един здравен медиатор е в размер на около 1000 лв., които се осигуряват от съответната община – заявител.

Очакваните резултати от прилагането на наредбата са свързани с постигане на ефективна превенция, подкрепа и помощ на лица с най-висока степен на здравна уязвимост. В резултат на прилагането на наредбата ще се подобри достъпът до здравни услуги, което е едно от основните права на всяко човешко същество.

От извършения **анализ за съответствие с правото на Европейския съюз** се установи, че обществените отношения, предмет на наредбата, не са регламентирани в европейското право и тяхната уредба е предмет на национално решение и е от компетентността на отделните държави-членки. Това произтича от разпоредбата на чл. 168, пар. 7 от Договора за функциониране на Европейския съюз, която предвижда изключителна компетентност на държавите-членки по определяне на здравната им политика и организирането и предоставянето на здравни услуги сред уязвими групи от населението.